

§ 1 Förnyad bordläggning av förslag till statsminister

Förslaget om att riksdagen till statsminister skulle utse Magdalena Andersson föredrogs och bordlades åter.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp anmält David Perez som suppleant i skatteutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i skatteutskottet
David Perez (SD)

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2021/22:4306, 4308 och 4311 till justitieutskottet

2021/22:4292, 4300, 4304 och 4312 till näringsutskottet

2021/22:4296 och 4315 till utbildningsutskottet

2021/22:4301 och 4307 till socialutskottet

EU-dokument

COM(2021) 665 till finansutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 7 februari 2022*.

§ 4 Ärende för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkande

2021/22:FiU11 Höständringsbudget för 2021

Försvarsutskottets betänkande 2021/22:FöU2

Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt (prop. 2020/21:224) föredrogs.

Anf. 1 JÖRGEN BERGLUND (M):

Fru talman! I en tid då hoten mot Sverige blir allt fler och allvarigare och hittar nya former måste vi som samhälle inte bara hänga med i utvecklingen av vårt skydd; vi ska helst ligga steget före dem som inte vill oss väl, dem som vill radera den frihet vi har byggt upp, den demokratiska rättsstat vi värnar och de mänskliga rättigheter vi försvarar. Det låter kanske högtravande men är inte desto mindre sant.

Försvarsunderrättelser är en del i försvaret av Sverige och fyller bara ett syfte. Det är att försvara Sverige som nation, bevara vårt sätt att leva och säkra vår demokrati. Ibland kan det i debatten låta som att staten inte skulle vilja göra annat än övervaka oss medborgare bara för att man kan och vill. Så är verkligen inte fallet.

Vad gäller underrättelser i allmänhet och försvarsunderrättelser i synnerhet kan vi såklart göra mycket själva, till exempel ha effektiva myndigheter med underrättelseförmåga. Vi kan göra som nu: bygga vårt totalförsvaret starkare, samarbeta med likasinnade länder och ligga i teknikens framkant i fråga om hur vi hanterar och inhämtar information. Försvarsunderrättelser innebär naturligtvis att uppgifter om enskilda personer kommer att behandlas, men när det sker ska den enskildes integritet respekteras. Det ska såklart inte heller användas när det inte är befogat. När det gäller den sistnämnda utgångspunkten tror jag att vi är väldigt eniga.

Tekniken på försvarsunderrättelseområdet utvecklas snabbt, och spelreglerna ändras ständigt. Därför måste också vår lagstiftning hänga med. Det är precis det som betänkandet handlar om, att anpassa oss för att vi ska kunna fortsätta försvara vårt sätt att leva och Sverige som nation i en allt osäkrare omvärld.

Fru talman! Vi moderater är till stora delar eniga med regeringen i detta ärende. Jag tänker därför inte uppehålla mig särskilt mycket mer vid propositionens innehåll. Jag ska däremot belysa de delar som vi moderater gärna hade sett att utskottet hade kompletterat betänkandet med.

Det första jag tänker på är signalspaningslagen, som nu är mer än tio år gammal. När den infördes var den väldigt kontroversiell, men i dag tror jag att allt fler inser att det var ett absolut nödvändigt beslut för att förse Sverige med goda underrättelser.

Trots det tycker vi att det finns ett behov av att göra en bredare översyn av lagen. Ny teknik, nya hot och nya aktörer har tillkommit sedan lagen antogs. Översynen bör titta på ett antal saker, bland annat hur vi säkrar den personliga integriteten i detta nya landskap generellt och kanske mer specifikt kopplat till de internationella samarbeten vi har i dag och kommer att fortsätta ha. Den personliga integriteten är viktig, och den ska värnas. Här finns det rimligen områden som kan bli aktuella.

En annan viktig del av den översyn som vi gärna skulle se är att se över vilka myndigheter som kan inrikta signalspaning. I dag är det ett fåtal myndigheter. Men till exempel MSB är en myndighet som också skulle kunna få inrikta signalspaning. Det gäller också den nya myndigheten för psykologiskt försvar.

Det bör även ses över om det ska göras möjligt med signalspaning mot utländska medborgare där båda parter befinner sig i Sverige. Allt handlar om att stärka Sveriges möjligheter till goda underrättelser samtidigt som den personliga integriteten beaktas. Vi anser, precis som vi har skrivit i vår reservation, att denna översyn bör genomföras skyndsamt, också med hänsyn till omvärldsläget.

Den andra delen vi har lyft fram tillsammans med andra partier handlar om det internationella samarbetet inom försvarsunderrättelser och hur det kommer att fortsätta att utvecklas, vilket också tas upp i betänkandet. Det som föreslås i betänkandet kommer att bidra till att göra det både lättare och kanske mer utvecklat. Vi menar att det är jätteviktigt att ta upp den aspekten och sätta den under demokratisk kontroll och insyn.

Regeringen kommer till riksdagen varje år och redovisar integritetsskyddet i signalspaning. Här tycker vi att man kan tänka sig att regeringen lägger till en särskild redovisning som är tydlig vad gäller de internationella samarbetena.

Fru talman! Det är viktigt för Sverige och de myndigheter som ansvarar för underrättelseinhämtning att man får bästa möjliga förutsättningar för att göra sitt jobb. Därför ställer vi oss bakom förslaget i betänkandet med tillägg i de reservationer vi har. Jag yrkar bifall endast till reservation 6.

Anf. 2 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Låt mig inledningsvis slå fast att Centerpartiet är fullt medvetet om och ser med oro på det faktum att Sverige står inför en förändrad säkerhetssituation med en bred och omfattande hotbild. Det är mot bakgrunden att ett väpnat angrepp inte kan uteslutas som Centerpartiet de senaste åren har varit med och sett till att den förmågehöjning som ett ändrat säkerhetspolitiskt läge kräver säkerställs genom att helheten i Försvarsberedningens rapport *Värnkraft* och totalförsvarspropositionen 2021–2025 genomförs. Det är därför försvaret har fått mer pengar.

Centerpartiet har, först mellan 2015 och 2018 som en del av Försvarsgruppen bestående av regeringen, Centerpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna under en del av perioden och sedan som samarbetsparti till regeringen tillsammans med Liberalerna mellan 2019 och 2021, haft en avgörande roll för att säkerställa dessa förstärkningar. Försvarets förmågehöjning är nödvändig och viktig. Nu behöver de beslut som fattats genomföras under kommande år.

Fru talman! Sverige förtjänar och är värt ett starkt och robust totalförsvar, ett försvar som kan skydda vårt land, vår demokrati, vår fred och frihet och oss som bor här. Men det ska också vara ett försvar som kan hjälpa till med fred och säkerhet i världen.

Sverige har vid ett par tillfällen varit utsatt för terrorattacker. Under rättelsehoten ökar. Och utländsk makt är aktiv på svenskt territorium, bland annat genom värvningsförsök av svenska medborgare, för att skaffa sig information om företag, personer, sårbarheter i samhället och totalförsvaret. I september i år dömdes, för första gången på decennier, en svensk

man för spioneri. Och så sent som i fredags häktades två personer misstänkta för grovt spioneri. De som inte vill Sverige väl finns överallt. Vi får aldrig invaggas i en falsk trygghet att underrättelseinhämtningen från främmande makt inte sker här och nu. Såväl försöken som inhämtningen pågår med full kraft.

Fru talman! Mycket av den säkerhetspolitiskt försämrade situationen i vårt närområde härrör från rysk aggressivitet gentemot sina grannar. Men vi ser också att Kina talar med ett allt tydligare maktspråk mot andra länder men också mot exempelvis företag, debattörer och politiker på lokal, regional och nationell nivå.

I Arktis ser vi att klimatförändringarna bidrar till säkerhetspolitisk instabilitet när såväl Ryssland som Kina och USA ökar sin militära närvaro. Det påverkar våra arktiska och nordiska länder. Det är i vårt grannskap detta pågår.

Ryssland rustar också militärt och har visat sig villigt att använda sin militära förmåga mot sina grannländer på ett sätt som har underminerat hela den europeiska säkerhetsordningen. Vi har sett och vi ser det i Georgien och Ukraina. Rysk militär närvaro är entydig för utvecklingen i såväl Sydossetien som Abchazien, Krim och östra Ukraina. Detta är naturligtvis helt oacceptabelt. Rysslands ockupation och illegala annektering av Krimhalvön måste upphöra. Sanktionspolitiken mot Ryssland måste fortgå så länge som Rysslands ockupation av Krim består.

Den ryska aktiviteten och den militära närvaron i Belarus har redan tidigare stärkts, särskilt efter den gemensamma militärövningen Zapad tidigare i höst. Vi har i medierapporteringen nått av ovanligt omfattande förflyttningar av trupp och materiel nära gränsen till Ukraina och Belarus, och ryska plan har gjort spaningsflygningar i Belarus.

Sverige måste därför tydligt fortsätta att stå upp för och värna den europeiska säkerhetsordning och den liberala världsordning som skapat fred och stabilitet i vår del av världen. Hot om militärt våld är ju inte den enda metod som Ryssland använder. Genom propaganda, korrupktion och hybridkrigföring försöker Ryssland också påverka andra länders val och demokratiska integritet. Genom att söka så split mellan olika grupper inom enskilda länder och mellan olika länder försöker de nå strategiska fördelar. Cyberangrepp, penningtvätt och strategiska uppköp är andra metoder de använder sig av för att nå inflytande. Auktoritära ledare tvekar inte ens inför att lura migranter till Belarus och använda dessa människor som brickor i ett hänsynslöst spel för att pressa enskilda EU-länder och sammanhållningen inom EU.

Fru talman! Säkerhetshoten har förändrats och försämrats sedan signalspaningslagens ikraftträdande, vilket har gett behov av och upphov till en översyn av dagens signalspaningslag. Internationellt underrättelsesamarbete är avgörande för att få information för att upptäcka och förhindra olika hot mot Sverige. I förhandlingarna med regeringen om totalförsvarspropositionen kom vi överens om att en översyn av signalspaningslagen ska göras för att säkerställa att lagstiftningen med hänsyn till omvärldsutvecklingen och totalförsvarets behov tillhandahåller ett effektivt och ändamålsenligt stöd för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik samtidigt som fortsatt hänsyn tas till enskildas personliga integritet.

När regeringen nu inför en ny lagstiftning för personuppgifter vid Försvarsmakten respektive Försvarets radioanstalt och ändringar i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, som bland annat rör FRA:s internationella samarbete, anser vi i Centerpartiet att regeringen börjar i fel ände.

Fru talman! Centerpartiet menar att vi som stat varken kan eller bör bortse från att Europadomstolen i stor sammansättning i en dom mot Sverige för bara sex månader sedan kom fram till att bristerna i den svenska signalspaningslagen innebar att tillräckliga rättssäkerhetsgarantier för enskildas rättigheter saknades. Europadomstolen anser att hänsyn till nationell säkerhet förvisso motiverar att system för massövervakning av medborgares kommunikation, såsom signalspaning, kan vara ett användbart verktyg för att kartlägga och avslöja yttre hot mot ett land. Internationella aktörer har ständigt nya metoder för att undgå att bli upptäckta på olika kommunikationsplattformar.

Det här medför, enligt Europadomstolen, ett stort tolkningsutrymme för stater gällande artikel 8 och rätten till skydd för privat- och familjeliv i det avseendet. Men domstolen menade också att det på grund av det fortsatt förändrade kommunikationsklimatet krävs att åtgärder vidtas för att övervakningen ska vara anpassad efter risken för missbruk och nödvändigheten för nationell säkerhet. Det krävs, enligt domstolen, ett så kallat end-to-end-skydd, vilket bland annat innebär bedömningar av skäligheten av varje enskilt steg av den övervakning som genomförs. Dessutom ställs krav på oberoende tillsyn av den övervakande myndigheten. Europadomstolen konstaterade att dessa krav måste uppfyllas för att lagstiftningen och övervakningen ska vara förenliga med Europakonventionen.

Domstolen bedömer att Sverige till stor del hade vidtagit de åtgärder som krävs för att övervakningen ska vara förenlig med Europakonventionen. Men bland de brister som domstolen slog ned på fanns sådant som handlade om att FRA-lagen inte innehåller ett tillräckligt skydd för den personliga integriteten när Sverige delar med sig av data till utländska samarbetspartner och att det saknas effektiv kontroll av FRA:s verksamhet. Domstolen menar alltså att det finns allvarliga brister och att svensk rätt numera inte kan garantera rättssäkerheten.

Centerpartiet anser att regeringen i den aktuella propositionen inte i tillräcklig omfattning har återkommit med hur den avser att stärka integritetsskyddet i ljuset av Europadomstolens dom. Det är anmärkningsvärt att man nu ändå går vidare med föreslagna ändringar, inte minst då man avser att utöka delningen med andra stater. Det här hade behövt föreligga först. Man måste helt enkelt börja i rätt ände.

Med detta vill jag, fru talman, yrka bifall till Centerpartiets reservation 1 under punkt 1.

Anf. 3 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Hej till alla er som sitter och tittar hemma! I slutet av våren 2008 pågick i Sverige en väldigt intensiv debatt om integritetsfrågor när den så kallade FRA-lagen lades fram av den då borgerliga regeringen. Debatten var intensiv både här i riksdagen och utanför. Vänsterpartiet röstade tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet emot lagen vid flera tillfällen, men den röstades slutligen igenom med en mycket liten marginal.

Fru talman! Även om Vänsterpartiet ser att vi lever i ett mer sårbart samhälle där många olika hot riktas mot oss kommer vi även i dag att rösta emot de förändringar som den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen nu föreslår. Det finns hot mot Sverige. Det är vi alla medvetna om.

Vänsterpartiet menar att de hot som riktas mot oss i första hand är civila. Vi har klimatförändringen, som riskerar att helt förändra levnadsförhållandena i många delar av jorden. Vi har pandemier, vilket vi smärtsamt har blivit medvetna om de senaste ett och ett halvt åren. Vi har cyberattacker mot ett mer digitaliserat samhälle som är beroende av att många olika system fungerar.

Vänsterpartiet vill inte på något sätt försvåra för de brottsbekämpande myndigheterna att utreda och beivra brott, men vi är angelägna om att det finns ett regelverk som ger gott skydd för säkerheten i Sverige och för landets invånare.

I det viktiga arbetet med att skydda oss mot hot måste vi dock samtidigt skydda oss själva mot oss själva. Vi måste upprätthålla ett starkt skydd för vår egen befolknings integritet och vårt privatliv. Vänsterpartiet anser därför att de förändringar som föreslås i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet ska avslås.

Fru talman! Vänsterpartiet värnar demokratiska grundvärden som rättssäkerhet och skyddet för den personliga integriteten. Den tekniska utvecklingen och den allt större möjligheten till datainsamling av privata uppgifter innebär en stor utmaning. I dag är det möjligt att samla in en stor mängd uppgifter av känslig karaktär som visar var människor befinner sig och vilka rutiner de har. Det är därför av yttersta vikt att skyddet för den personliga integriteten hela tiden utvecklas i takt med den ökade digitaliseringen.

Vi ser med stor oro på den utveckling som skett sedan början av 2000-talet och som i dag har lett till att vi börjar närma oss ett övervakningssamhälle. Frågor om personlig integritet och mänskliga rättigheter får gång på gång stå tillbaka. Varje inskränkning har motiverats utifrån skenbart goda syften som effektivare brottsbekämpning och ett generellt ökat skydd för invånarna.

Sammantaget framstår dock helheten av de senaste två decenniernas skärpta lagar vad gäller kameraövervakning, hemliga tvångsmedel, signalspaning, utlänningskontroll och åtgärder i syfte att hindra terrorism som illavarslande. Varje inskränkning som godtas tenderar att bereda väg för ännu fler ingripande åtgärder. Argument i stil med att den som har rent samvete inte har något att frukta riskerar att bli urvattnade floskler ju fler inskränkningar av den personliga integriteten som accepteras. Konsekvenserna för samhällsklimatet och demokratin på lång sikt är svåra att överblicka.

Fru talman! Detta ärende har gömts under en rubrik som är intetsärande, *Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt*. Inom propositionen ryms förslaget om att utländsk underrättelse- och säkerhetstjänst medges direktåtkomst till personuppgifter vid Försvarsmakten respektive Försvarets radioanstalt. Regeringen föreslår att signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet ska få ske i sådana fall som inte riktas mot Sverige eller sådant som rör svenska intressen om det

är nödvändigt för ett samarbete i underrättelsefrågor med andra länder eller internationella organisationer.

Detta är Vänsterpartiet emot. Vi vill inte att andra länder ska kunna ges direktåtkomst till personuppgifter vid Försvarmakten respektive Försvarets radioanstalt. Det innebär alltför stora inskränkningar av den personliga integriteten, och det är något som vi inte kan rättfärdiga.

Vänsterpartiet är också emot regeringens förslag om att det i den nya lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet ska föras in en ny bestämmelse som innebär att signalspaning kan ske även mot företeelser som inte är riktade mot Sverige eller rör svenska intressen. Vi ser stora risker med att Sverige genom Försvarets radioanstalt ska kunna bedriva underrättelseverksamhet mot ett land för ett annat lands räkning utan att det finns ett omedelbart svenskt intresse för denna underrättelseverksamhet. Detta är en fråga om Sveriges oberoende, något som är väldigt viktigt för Vänsterpartiet.

Under det senaste året har rapporter kommit om att USA med hjälp av Danmark spionerat på ledande politiker och högt uppsatta tjänstemän i Sverige. Det har väckt mycket stark kritik här i Sveriges riksdag, och det har fortfarande inte klarlagts hur detta har gått till. Regeringens förslag i propositionen riskerar att öppna för att Sverige hamnar i en liknande situation som Danmark är i nu, det vill säga att vi ska hjälpa ett land att bedriva signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet utan att det rör nationella intressen.

Fru talman! Vänsterpartiet menar att riksdagens insyn i Försvarets radioanstalts arbete på det här området inte är tillräckligt bra. Det är viktigt att riksdagen får just insyn och fullgod information för att demokratiska beslut om signalspaningsmyndigheten och dess verksamhet ska kunna tas. Sekretess är viktigt, men Vänsterpartiet anser att en mer tydlig balans mellan myndigheternas sekretess och riksdagens insyn bör utvecklas. Vi anser därför att regeringen bör återkomma med förslag om hur den parlamentariska kontrollen och insynen ska öka angående underrättelseverksamheten.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 4 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi försvarsutskottets betänkande nummer 2, *Behandling av personuppgifter vid Försvarmakten och Försvarets radioanstalt*. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 7, som gäller granskning och kontroll av underrättelseverksamheten.

Som redan har sagts här lever vi nu i en tuffare säkerhetspolitisk miljö med ett försämrat säkerhetspolitiskt läge. Som andra talare har varit inne på ser vi det i vårt närområde. Vi ser det i Ukraina, där det pågår ett krig just nu. Det finns ett stort antal ryska soldater vid gränsen där. Bombplan tillåts flyga längs gränsen till Litauen, Polen och Ukraina. Även i Östersjön ser vi ett tuffare säkerhetspolitiskt läge. Vi kan påminna, fru talman, om Zapadövningen som skedde alldeles nyligen. Det var den största övningen på 40 år, och Ryssland hade 200 000 soldater på plats.

Parallellt med det här ser vi också att hotet från inte minst cyberattacker ökar, någonting som svenska myndigheter pekar på. För några år sedan gick FRA ut och sa att det var 10 000 cyberattacker per månad av utländsk makt mot Sverige. Nu har man inte specificerat antalet, men man säger att attackerna är fler, större och mer omfattande.

Behandling av personuppgifter vid Försvarmakten och Försvarets radioanstalt

Detta gör att vi från svensk sida behöver stärka vårt skydd, både det militära och det civila. Det gäller inte minst det som det här ärendet handlar om, nämligen FRA:s möjligheter till underrättelseverksamhet, som är en viktig del av det svenska försvaret. I likhet med Moderaterna är vi i Kristdemokraterna i huvudsak överens med regeringen när det gäller de här uppgifterna och ändringarna i lagen, som vi tycker ger en rimlig balans mellan den personliga integriteten och de behov som finns.

Vi kan påminna om terrorattacken här på Drottninggatan 2017, där fem människor fick sätta livet till. Det här är ett exempel på att vi behöver internationellt samarbete för att kunna avvärja hot mot Sverige. Det är också ett exempel på varför det är så viktigt att den här lagstiftningen kommer på plats, så att FRA kan verka effektivt.

Med det sagt behövs det en bred översyn av lagen om signalspaning, för lagen har tio år på nacken. Det krävs ett helhetsgrepp gällande vilka aktörer som framöver ska kunna ha rätt att inrikta signalspaning. Därför behöver en utredning tillsättas för att kunna ge bästa möjliga underlag i frågan. När det gäller granskning och kontroll av underrättelseverksamheten vill vi att en särskild granskning framgent ska redovisas i en speciell skrivelse.

Anf. 5 CLASGÖRAN CARLSSON (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Omvärldsläget har försämrats, och den militära aktiviteten i närområdet har ökat över tid. Vi befinner oss i en säkerhetspolitisk miljö där vi står inför en rad stora utmaningar. Det handlar bland annat om statsaktörer med intresse av att spionera på Sverige. Det handlar om cyberattacker, terrorism och kriminella ligor. Den antagonistiska hotbilden är bred med globala kopplingar.

En god försvarsunderrättelseförmåga är därför en förutsättning för Sveriges möjligheter att föra en självständig och aktiv utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik. Det handlar om kartläggning av yttre hot mot vårt land. Försvarsunderrättelser är viktiga för tidig förvarning, för att utveckla krigsorganisationen, för utveckling av förmågor att möta olika typer av hot mot landet på ett ändamålsenligt sätt och för att regeringen i rätt tid ska kunna fatta beslut om exempelvis beredskapshöjande åtgärder.

Av hotens karaktär på global nivå följer även behovet av en utvecklad och mer effektiv nationell och internationell samverkan mellan säkerhets- och underrättelsemyndigheter. I enlighet med vad regeringen anförde i propositionen *Totalförsvaret 2021–2025* bör försvarsunderrättelseförmågan stärkas och utvecklas.

Fru talman! I den proposition som kammaren behandlar i dag föreslår regeringen två nya lagar om personuppgiftsbehandling vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt. Förslaget är en del av den stora dataskyddsreform som har genomförts i Sverige i samband med tillkomsten av EU:s dataskyddsförordning. De nya lagarna föreslås ersätta Försvarsmaktens och Försvarets radioanstalts nuvarande särskilda lagar om personuppgiftsbehandling från 2007. Regeringen föreslår också vissa tydliggörande ändringar i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Förslagen bygger på två utredningsbetänkanden som har remissbehandlats. Propositionens förslag medför ökad tydlighet, möjliggör ett effektivare samarbete mellan myndigheter i Sverige och utomlands och möjliggör dessutom ett ökat integritetsskydd för den enskilde. Balansen mellan integritetsskydd och effektivitet genomsyrar de nya lagarna.

Den nya lagen för Försvarmakten föreslås gälla för all behandling av personuppgifter i myndighetens verksamhet som rör Sveriges försvar och säkerhet. Den lagen blir därmed i stort sett heltäckande för Försvarmaktens behandling av personuppgifter. Den nya lagen för Försvarets radioanstalt föreslås gälla för behandling av personuppgifter inom myndighetens försvarsunderrättelse-, utvecklings- och informationssäkerhetsverksamhet.

Genom de nya lagarna om behandling av personuppgifter skyddas fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter samtidigt som det säkerställs att Försvarmakten och Försvarets radioanstalt kan behandla och utbyta personuppgifter med andra aktörer på ett ändamålsenligt sätt. Lagarna ska tillämpas i stället för EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen.

Fru talman! I den allmänna debatten har det framförts ett antal mytbildningar med anledning av regeringens proposition. Jag vill i dag tydliggöra vad det är som gäller på området.

För det första har det påståtts att genom samarbetet med andra länders underrättelsetjänster kommer nu lagen att medföra att utländska underrättelsetjänster ska kunna beställa signalspaning av Försvarets radioanstalt. Detta stämmer inte.

Det är väl känt att inget land på egen hand kan inhämta ett fullständigt underrättelseunderlag till stöd för sin utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik eller för kartläggning av yttre hot mot landet. Utbyte av underrättelser och samarbete om metodik är därför centrala inslag i all försvarsunderrättelseverksamhet och inte minst i Försvarets radioanstalts signalspaningsverksamhet. Enligt regeringens förslag ska Försvarets radioanstalt få signalspana enligt de befintliga ändamålen som anges i lagen – om det är nödvändigt för att fullgöra ett internationellt samarbete på försvarsunderrättelseområdet – även om företeelserna inte är riktade mot Sverige eller svenska intressen.

Enligt förslaget kan alltså Försvarets radioanstalt till exempel få signalspana i syfte att inhämta uppgifter som rör internationell terrorism eller främmande makts agerande, men där uppgifterna inte i första hand är av svenskt intresse. Det är nämligen så att även om samarbetande länders underrättelsebehov ofta sammanfaller på en övergripande nivå kan de enskilda behoven skilja sig åt i fråga om detaljerna.

Ett sådant exempel är den internationella terrorismen som utgör ett påtagligt hot för många länder, men där ett visst land kan ha ett särskilt intresse för specifika celler inom internationellt agerande terroristgrupper som bedöms utgöra ett hot mot det egna landet eller mot det egna landets intressen.

Fru talman! För det andra har det påståtts att förslaget innebär att Försvarets radioanstalt kan signalspana för en annan stats räkning utan att det finns koppling till svensk säkerhet eller svenska säkerhetsintressen. Detta stämmer inte.

Förslaget innebär att Försvarets radioanstalt under vissa förutsättningar får signalspana mot företeelser som inte rör Sverige eller svenska intressen om det är nödvändigt för ett utlandssamarbete i underrättelsefrågor som Försvarets radioanstalt deltar i. Det rör sig inte minst om samarbeten som ur det svenska perspektivet ytterst syftar till att utöka och utveckla den svenska försvarsunderrättelseförmågan. Det är naturligtvis av svenskt säkerhetsintresse att denna typ av underrättelsesamarbete kan genomföras.

De myndigheter som bedriver försvarsunderrättelseverksamhet får samarbeta i underrättelsefrågor med andra länder och internationella organisationer endast under förutsättning att syftet med samarbetet är att tjäna den svenska statsledningen och det svenska totalförsvaret.

De uppgifter som myndigheterna lämnar till andra länder och internationella organisationer får inte vara till skada för svenska intressen. Detta gäller enligt nuvarande reglering, och det fortsätter att gälla med den nya regleringen. Jag vill tydligt understryka att det inte finns utrymme för några villkorslösa inslag i internationella samarbeten inom försvarsunderrättelseverksamheten.

Påståendena om att de föreslagna lagändringarna skulle innebära att Försvarets radioanstalt skulle bli något slags beställningscentral för utländska underrättelsemyndigheter är totalt grundlösa och felaktiga. För att Försvarets radioanstalt ska få bedriva signalspaning enligt bestämmelsen krävs, utöver att det måste vara fråga om utländska förhållanden, en inriktning från regeringen liksom Försvarsunderrättelsesdomstolens tillstånd. Verksamheten, inklusive internationella samarbeten, står dessutom under Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhetens, Siuns, kontroll.

Fru talman! För det tredje har det påståtts att förslaget medför att utländska underrättelsetjänster får direktåtkomst till kablar genom Sverige. Detta är direkt felaktigt.

När det sedan gäller frågan om direktåtkomst för utländska myndigheter vill jag särskilt framhålla att den inte har någon koppling till propositionens förslag till ändring i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet rörande signalspaning vid internationellt samarbete. Direktåtkomst avser personuppgiftsbehandling inom ramen för Försvarets radioanstalts bearbetnings- och analysprocesser av inhämtade signaler.

Det kan uppstå situationer då ett akut terrorhot, eller något annat hot, kan avväjas genom samarbete mellan svenska och utländska myndigheter eller organisationer och där direktåtkomsten kan vara av stor betydelse för att underlätta gemensam bearbetning och analys av den tillgängliga informationen.

Lagförslaget möjliggör att Försvarets radioanstalt kan medge en samarbetspartner direktåtkomst till viss information under vissa förutsättningar men medför inte automatiskt att så sker. De närmare förutsättningarna ska anges i lag, förordning eller genom regeringens beslut.

Försvarets radioanstalt måste därtill, enligt gällande bestämmelser om sekretess, säkerhetsskydd och dataskydd, bedöma om direktåtkomst bör medges en utländsk samarbetspartner. Jag vill understryka att direktåtkomst inte på något sätt innebär att en utländsk partner kommer att få fri åtkomst till svenska kablar eller till samtliga av Försvarets radioanstalts insamlade uppgifter. Alla påståenden om något annat är helt felaktiga.

Förslaget om direktåtkomst handlar om att för vissa särskilda situationer möjliggöra ett effektivare bearbetnings- och analyssamarbete, naturligtvis hela tiden med beaktande av tillämpliga bestämmelser om skydd för Försvarets radioanstalts verksamhet och för den enskildes integritet.

Fru talman! För det fjärde har det påståtts att det saknas granskning och kontroll av FRA:s verksamhet. Detta stämmer inte heller.

Signalspaning vid FRA och FRA:s behandling av personuppgifter granskas löpande av Siun, Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten. Siun har full insyn i FRA:s verksamhet, och granskning sker regelbundet, bland annat av FRA:s internationella samarbete.

Personuppgiftsbehandlingen vid FRA granskas av Integritetsskyddsmyndigheten, före detta Datainspektionen. Det finns även ett integritetsskyddsråd som fortlöpande har insyn i de åtgärder som FRA vidtar för att säkerställa integritetsskyddet. All inhämtning genom signalspaning förutsätter tillstånd av Försvarsunderrättelsedomstolen, och i annat fall får inhämtning inte ske.

Fru talman! Vad gäller Europadomstolens dom vill jag också tydliggöra vad domen innehöll. Domstolen fann i sin dom i målet Centrum för rättvisa mot Sverige den 25 maj i år att den svenska signalspaningslagstiftningen i huvudsak är förenlig med de krav som domstolen har uppställt. Domstolen konstaterar att signalspaningsverksamhet i försvarsunderrättelseverksamhet i sig inte strider mot Europakonventionen och framhåller särskilt i sin dom att den svenska lagstiftningen innehåller tydliga regler avseende vilka syften som kan rättfärdiga signalspaning samt hur förfarandet går till.

Europadomstolen identifierar några brister i det svenska systemet. En av bristerna kommer att åtgärdas genom att det i den nya lagen om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt införs ett krav på FRA att analysera och bedöma huruvida en utländsk mottagare av personuppgifterna erbjuder ett tillräckligt skydd för dem. Detta är ett tydliggörande av den ordning som FRA sedan tidigare tillämpar.

I enlighet med vad regeringen har aviserat i propositionen *Totalförsvaret 2021–2025* och även i den nu aktuella propositionen anser regeringen att en särskild utredare bör ges i uppdrag att göra en översyn av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Vid en sådan översyn kommer Europadomstolens övriga synpunkter att behandlas.

Vi vidtar nu för svensk försvarsverksamhet och därmed för Sverige viktiga åtgärder. Vi måste ställa oss frågan om vi som demokrati har rätt att försvara oss eller inte. Det handlar om att vi ska kunna samarbeta med andra demokratiska nationer för att bygga upp en motståndskraft mot antagonistiska hot mot våra öppna och fria samhällen. Det handlar också om att stärka demokratins motståndskraft i Sverige.

Regeringen har aviserat att man kommer att återkomma med övriga delar som rör författningar efter genomförd lagöversyn. Det innebär inte att det finns några skäl att låta hela eller delar av propositionen anstå till dess att en sådan översyn är genomförd. Det är angeläget att Försvarets radioanstalt och Försvarsmakten redan nu får en modern personuppgiftsreglering och att nödvändiga tydliggöranden görs i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet i fråga om Försvarets radioanstalts internationella samarbeten. Detta handlar i grunden om Sverige och svenska intressen.

Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt

Anf. 6 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! Tack för anförandet från ledamoten! Det är alltid intressant när man som kritiker till en lagstiftning får höra sin kritik tolkad av dem som är för lagstiftningen. Jag tror att vi som är kritiska ser den beskrivning som ledamoten gjorde som något förstorad.

Jag vill fråga Socialdemokraterna hur ni ser på den kritik och de farhågor som vi framför vad gäller till exempel de händelser som vi såg i Danmark och som vi ju har pratat en del om. Där skedde signalspaning från ett land genom ett annat mot ett tredje land. Utifrån denna ganska komplicerade lag tolkar vi det som att det finns en möjlig risk att detta skulle kunna hända här i Sverige också.

Jag vill alltså fråga hur Socialdemokraterna ser på den kritiken.

Anf. 7 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Hanna Gunnarsson, för frågorna! Jag skulle egentligen vilja börja i änden att det här är ytterligare ett sätt att stärka kontrollen över den verksamhet som bland annat Försvarets radioanstalt bedriver.

Det framgår tydligt av både propositionen och utskottets överväganden att den personliga integriteten är oerhört viktig och ska tas på allvar. Det poängteras också att det är Sverige som har mandatet över vilka uppgifter som delas med vilka nationer.

Eftersom jag sedan några år tillbaka har hyfsad insikt i hur arbetet går till på de berörda myndigheterna kan jag för egen del säga att jag känner mig trygg med den lagstiftning vi har och med den insyn i och möjligheter till kontroll som vi har av verksamheten. Jag ser därför inte de här farhågor på samma sätt som Hanna Gunnarsson kanske gör.

Anf. 8 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! Det är på ett sätt skönt att höra att Socialdemokraterna inte ser den typen av farhågor. Vi vet dock att detta har hänt i närtid i vår geografiska närhet, i ett land som är väldigt likt vårt.

Jag tänker inte stå här och avkräva ledamoten någon form av garantier, för det tror jag är omöjligt – och det är bara dumt att göra.

Ett internationellt samarbete är ett givande och ett tagande. Självklart är detta Sveriges mandat, för det är vår lagstiftning och våra myndigheter. Men från Vänsterpartiets sida ser vi det här som en ganska stor utökning av möjligheterna att bedriva signalspaning och avlyssning. Vi känner oss inte lika säkra som regeringen gör på att det här faktiskt inte riskerar att användas på ett felaktigt sätt.

Jag tror att vi är på väg åt ett felaktigt håll. Men jag hoppas att den socialdemokratiska ledamotens tankar och känslor är det som sedan kommer att gälla så att vi inte hamnar i de situationer som till exempel Danmark har befunnit sig i.

Anf. 9 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik:

Fru talman och Hanna Gunnarsson! Både Hanna Gunnarsson och jag konstaterar att det var i Danmark det hände. Det var inte i Sverige det hände. Det visar på att om det här händer kommer det också att uppmärksammas, i Danmark eller någon annanstans.

Med tanke på vad som har hänt i Danmark är det onekligen så att ljuset faller även på svenska myndigheter i de här frågorna. Jag tror att man kommer att vara oerhört uppmärksam på om någon del i organisationerna är på väg i fel riktning och att man i så fall kommer att slå larm om det.

Anf. 10 LINDA MODIG (C) replik:

Fru talman! Jag har hört ClasGöran Carlsson säga att balansen mellan den nationella säkerheten och skyddet av den personliga integriteten genomsyrar regeringens produkt. Det är starka ord, måste jag säga!

I Centerpartiet är vi väldigt kritiska till det här eftersom förslagen är mycket långtgående. Vi menar att det saknas analyser av behov, metoder, gränsdragningar, risker och hela integritetsskyddet. Sådana hade man rimligtvis behövt göra. Man kan inte låtsas som att Europadomstolens dom inte har inträffat. Därför blir detta väldigt märkligt.

Det är inte bara Centerpartiet som ifrågasätter om balansen är väl avvägd. Vi har en fällande dom mot Sverige, och det är inte varje vecka Sverige blir fällt i Europadomstolen när det gäller grundläggande fri- och rättigheter.

Jag vill därför ställa två frågor till ledamoten; man får ju tolka ClasGöran Carlssons medverkan här som att han företräder regeringspartierna.

När kommer översynen av signalspaningslagen? När avser regeringen att återkomma till riksdagen med en sådan översyn? Det är det första jag skulle vilja ha svar på.

Det andra jag skulle vilja problematisera är ledamotens tal om ”kan” och ”om”, alltså de närmare förutsättningarna under vilka Försvarets radioanstalt kan ha inriktning att utföra signalspaning åt utländska myndigheter.

Det är att lägga väldigt mycket ansvar från statens sida på en myndighet. Det här har vi varit kritiska till i riksdagen när det gäller pandemihanteringen – att regeringen sätter sig i baksätet och låter myndigheterna köra. Nu ser vi ännu en sådan ordning.

Det är fint att ClasGöran Carlsson känner sig bekväm och trygg med dagens ordning. Men det är inte bara Centerpartiet som känner sig otryggt, utan det gör även Europadomstolen.

Jag vill därför höra på vilket sätt detta är så oproblemiskt som ledamoten har låtit förstå härifrån talarstolen.

Anf. 11 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Linda Modig, för frågorna!

Jag ska börja med den enklare av dem: När kommer en översyn av signalspaningslagen? Regeringen har aviserat att den kommer under perioden 2021–2025. Min egen bedömning efter kontakter med Regeringskansliet är att den förmodligen kommer under den första delen av perioden, det vill säga i närtid. Det är svaret på frågan om när.

När det sedan handlar om den andra delen i Linda Modigs frågeställning ska man ha i beaktande att det här i grunden är en proposition som var på väg fram samtidigt som Europadomstolens dom beslutades i slutet på maj. Ärendet är alltså de facto inte knutet till Europadomstolens utslag i maj, utan det handlar mer om att man vid detta tillfälle hade möjlighet att omhänderta någon eller några av synpunkterna från Europadomstolen. Sverige säger ju även att hela översynen kommer i den aviserade översy-

Behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt

nen, det vill säga den stora och genomgripande genomlysningen av signalspaningslagen och dess effekter.

Jag tycker att det blir lite tokigt om man enbart kopplar ihop propositionen med Europadomstolens utslag i slutet på maj, för sådan är inte processen under vägen framåt.

Anf. 12 LINDA MODIG (C) replik:

Fru talman! Det är tämligen normalt för en regering att ha en omvärldsanalys. Om man har en plan för sina propositioner och går på en sådan häftig smäll som det här ändå får sägas vara mot Sverige kanske man måste stanna upp och reflektera över det.

Det är ingen lättvindig kritik som Europadomstolen lanserar. Man konstaterar att det brister i den personliga integriteten just när Sverige delar med sig av data till utländska samarbetspartner.

Det saknas en effektiv kontroll av FRA:s verksamhet. Centerpartiet har aldrig påstått att det inte föreligger någon kontroll av FRA. Naturligtvis finns det en sådan, men låt oss vara ödmjuka inför det faktum att Europadomstolen anser att den inte är tillräckligt effektiv.

Det är också på det sättet att signalspaningslagen, som kollegorna här har konstaterat, har ett antal år på nacken. Det är alltså ingen överraskning att det finns ett behov av att se över den.

Den rimliga utgångspunkten är att säkerställa balansen mellan den personliga integriteten och behovet av att stärka den nationella säkerheten. Det här måste gå hand i hand; det är rätt givet i en liberal demokrati.

Det är därför det är väldigt bekymmersamt att ha den tågordning som regeringen nu med stöd av M och KD genomför. Det är att kasta in jästen efter degen. Först äventyrar vi möjligen enskildas integritetsskydd, och sedan ska vi komma efteråt och stärka det. Det är det som Centerpartiet ställer sig kritiska till. Vi är bekymrade över att det här är mycket långtgående förslag. Vi är bekymrade över att man trycker ned så här mycket ansvar på en enskild myndighet – låt vara att den är mycket kompetent. Hela tågordningen känns bakvänd. Vi önskar att respekten för den personliga integriteten hade värderats högre. Kommer Sverige som stat att fortsätta bortse från den kommer vi nämligen att gå på fler minor och underkännanden i Europarätten, där man har en helt annan syn på balansen mellan den privata integriteten och behovet av exempelvis nationell säkerhet.

Anf. 13 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik:

Fru talman! Linda Modig gör sig skyldig till en felaktig beskrivning. Allt ansvar läggs inte på en enda myndighet i det här fallet. Det krävs regeringens inriktning. Det krävs tillstånd i Försvarsunderrättelsesdomstolen. Du har myndigheten som hanterar inriktningen och tillstånden och sedan bedriver sin verksamhet, och du har en efterkontroll, bland annat av Siun, Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten.

Det är inte så att all makt och myndighet läggs på Försvarets radioanstalt. Det finns ett fungerande kontrollsystem. Bland annat Riksrevisionen kom för ett antal år sedan i sin granskning fram till att detta system utgjorde en fungerande kontroll av signalspaningsverksamheten.

Återigen: Jag känner mig trygg med det system som vi har byggt upp men delar också uppfattningen att det behövs en total översyn av

signalspaningslagen. Den är aviserad av regeringen och kommer förmodligen under det närmaste året.

Prot. 2021/22:32
23 november

Anf. 14 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna välkomnar förslaget om två nya lagar om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt. Det är positivt att de nya lagarna som kommer till är anpassade efter ett skärpt säkerhetsläge och de behov som finns hos olika myndigheter för att ha möjlighet att möta detta nya läge.

Samtidigt är det naturligtvis mycket viktigt att värna den personliga integriteten i dessa sammanhang och noga överväga vilka nya förslag som ska antas på området. Utifrån propositionen kan vi dra slutsatsen att dessa överväganden har gjorts.

Fru talman! Det starkaste argumentet för att bifalla propositionen är det förändrade omvärldsläget och de krav som detta ställer på underrättelse- och säkerhetsverksamheten. Omvärldsläget har kraftigt försämrats under de senaste åren, och det ser ut som att denna utveckling tyvärr kommer att fortsätta. Detta gör att kraven på underrättelsetjänsterna ökar för att de på ett effektivt sätt ska kunna bidra till den svenska säkerheten.

Under detta arbete finns det behov av att behandla personuppgifter på en mängd olika områden. Redan i dagsläget behandlas ett stort antal personuppgifter av Försvarsmakten och FRA, och det finns ingen anledning att tro att dessa behov kommer att minska när denna kammare är överens om fortsatta satsningar på totalförsvaret.

En annan mycket viktig aspekt av denna fråga är det underrättelsesamarbete som Sverige har med olika samarbetspartner. Det finns även i denna fråga en stor enighet om vikten av en mängd olika försvarssamarbeten och en vilja att utveckla dem. I vilken riktning och exakt hur långt dessa samarbeten ska utvecklas finns det givetvis olika åsikter om, men att behovet av internationella samarbeten finns råder det garanterat inga tvivel om. Dessa internationella samarbeten blir inte mindre viktiga i det skärpta omvärldsläget som vi nu ser.

I de internationella samarbetena finns också en mycket viktig komponent som består av underrättelsesamarbeten. Samarbetena inom underrättelsesfären kan av förklarliga skäl inte diskuteras detaljerat i denna kammare, och i många sammanhang går det inte heller att se de direkta resultaten. Men att samarbetena inom underrättelsesfären ger viktiga resultat för Sveriges säkerhet kan det inte råda några större tvivel om. Historiskt finns exempel på hur dessa samarbeten bidragit till Sveriges säkerhet, och det finns inga skäl att tro att situationen skulle vara förändrad i dag.

Därför är det välkommet att nu liggande förslag ger möjlighet att på ett ändamålsenligt sätt utbyta personuppgifter med andra aktörer och därigenom stärka underrättelsesamarbetena med våra partner. Det ligger även i förslaget att mottagaren av dessa uppgifter ska garantera skydd av uppgifterna.

Fru talman! Slutligen vill jag påminna om att den nu liggande propositionen ger möjlighet för berörda myndigheter att agera inom nya ramar och att dessa ramar ger möjlighet och förtroende för myndigheterna att agera. Vi har förtroende för att både Försvarsmakten och FRA kommer att agera omdömesgillt när det gäller att hantera personuppgifter, och vi har också förtroende för att det finns granskande instanser som har möjlighet

Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt

att följa upp om felaktigheter skulle begås. Vi tycker att det är viktigt att denna kammare ger detta förtroende till dem som har som uppgift att ytterst verka för Sveriges säkerhet.

Anf. 15 ELISABETH FALKHAVEN (MP):

Fru talman! Vår personliga integritet är viktig att värna, och det är viktigt att vi kan lita på att den skyddas. Den omgärdas i dag av lagar, regler, förordningar, konventioner och annat som reglerar skyddet. Vi har regeringsformen, Europakonventionen, Europarådets dataskyddskonvention, EU-stadgan, EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen.

Det är avgörande för ett demokratiskt samhälle att tillse att det finns en tydlighet kring upprätthållandet av vår personliga integritet. I dag debatterar vi regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt samt lag om ändring i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Sedan den 25 maj 2018 utgör dataskyddsförordningen grunden för generell personuppgiftsbehandling inom EU. Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig i alla EU:s medlemsstater, men behandling av personuppgifter som sker inom verksamheter som inte omfattas av EU-rätten, som försvar och nationell säkerhet, är undantagen.

Samtidigt som EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen trädde i kraft 2018 upphävdes den så kallade personuppgiftslagen. Enligt övergångsbestämmelserna till dataskyddslagen har dock personuppgiftslagen fortsatt att gälla i sådan verksamhet hos Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt som inte omfattas av unionsrätten.

Nu föreslår regeringen lagar som ersätter lagen om behandling av personuppgifter i Försvarsmaktens underrättelseverksamhet och säkerhetstjänst och hos Försvarets radioanstalt. Genom de föreslagna lagarna säkerställs att Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt kan behandla och utbyta personuppgifter med andra aktörer på ett ändamålsenligt sätt, samtidigt som fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter skyddas. De nya lagarna ska tillämpas i stället för EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen. Båda lagarna syftar alltså till att skydda individer mot att deras personliga integritet kränks.

Fru talman! Det internationella samarbetet inom försvars- och säkerhetsområdet har ökat, och den tekniska utvecklingen har lett till att en nödvändig skyddsnivå för personuppgifter, som tidigare varit svår att uppnå, numera är möjlig att nå. Det har gjorts en avvägning mellan integritetsskyddsintresset och de starka försvars- och säkerhetsintressen som motiverar att berörda myndigheter ska kunna delta på ett effektivt sätt i det internationella samarbetet.

När samarbete i hög grad förutsätter skyndsamhet och syftar till att gemensamt följa ett skeende kan det visa sig vara nödvändigt att tillgängliggöra information genom direktåtkomst till samarbetsparten. En sådan situation skulle exempelvis kunna uppstå inför ett förmodat förestående terroråd.

Den omfattande tillsyn och de krav på granskning som redan gäller och fortsatt ska gälla för den behandling av personuppgifter som den föreslagna lagstiftningen omfattar är centrala för att skydda den enskildes integritet. Vi har ett starkt skydd för den personliga integriteten, och det ska

vi ha. Så länge lagarna vi har efterlevs har vi det, och efter vad vi ser utifrån de myndigheter som kontrollerar efterlevnaden fungerar det väl i dag.

Fru talman! Säkerhetsläget och utvecklingen i Sverige och i omvärlden i dag leder till att kraven på Sveriges förmåga att värna landets säkerhet skärps. Detta gäller inte minst på området försvarsunderrättelseverksamhet, där internationell samverkan i många fall är helt nödvändig för att Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt ska kunna lösa sina uppgifter.

När det gäller regeringens förslag att ge Försvarets radioanstalt utökade möjligheter till signalspaning inom ramen för myndighetens internationella samarbete i försvarsunderrättelseverksamheten är det övergripande syftet att säkerställa att Sverige får del av sådan information som helt enkelt är nödvändig för Sveriges säkerhet. Signalspaning är en viktig del av Sveriges försvarsunderrättelseverksamhet och bidrar till att ge regeringen underlag för en självständig svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik och till att ge andra myndigheter underrättelseinformation om utländska förhållanden för att de i sin tur ska kunna fullgöra sina uppgifter.

Den bredare hotbild som finns mot Sverige i dag medför behov av att stärka samverkan mellan säkerhets- och underrättelsetjänsterna för att säkerställa tillgång till en god gemensam lägesuppfattning över hela hotskalan. Internationella samarbeten inom underrättelseområdet är av grundläggande betydelse för svensk underrättelseförmåga och av avgörande betydelse för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. För att säkerställa att Sverige ska få del av sådan information som landet behöver är det för Försvarets radioanstalt nödvändigt att upprätthålla samarbeten gällande såväl inhämtning, bearbetning, analys och teknik som utbyte av underrättelser.

Slutligen – ja, Europadomstolen har påtalat brister i den svenska regleringen av signalspaning. Sverige kommer självklart att rätta sig efter Europadomstolens domar i de mål där Sverige är part. Ett analysarbete kring avgörandet har inletts på Regeringskansliet. I den kommande översynen av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet är jag trygg med att dessa brister kommer att hanteras och åtgärdas.

Utifrån dessa reflektioner vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 16 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Jag satt och väntade med spänning på att någon representant för regeringspartierna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, åtminstone skulle nämna något om de reservationer som faktiskt har funnits. Det kom inte i något anförande. Möjligtvis kom svar på Centerpartiets frågor. Som jag sa i mitt anförande ställer vi oss bakom denna proposition, med ett antal förslag som vi ser som förbättringar. Vi tycker att det hade varit lämpligt att ta upp detta, men då tar vi det här i stället, fru talman.

Jag vill vända mig till Elisabeth Falkhaven och ställa en fråga. Jag tog upp att vi efterlyser särredovisning av de internationella samarbetena för att stärka den demokratiska insynen. Vi tycker att detta tydligt borde särredovisas i skrivelse 70, som årligen kommer till riksdagen. Jag skulle vilja höra hur Elisabeth Falkhaven ser på detta. Är det något man kan tänka sig att tillmötesgå?

Den andra delen handlar om möjligheten för andra myndigheter att inrikta signalspaning än det nuvarande fåtal som har den möjligheten. Jag nämnde MSB och den nya myndigheten för psykologiskt försvar som

exempel. Det vore väldigt intressant att höra hur regeringspartierna ser på dessa frågor eftersom de inte togs upp i något av anförandena.

Anf. 17 ELISABETH FALKHAVEN (MP) replik:

Fru talman! Vi får helt enkelt titta på dessa reservationer, som jag har tagit del av med stort intresse. Vi får titta på detta i den översyn som kommer att göras – om det är möjligt att få in någon av era tankegångar i detta. Den är inte riktigt klar ännu, så det får vi titta vidare på.

Anf. 18 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Denna lag ersätter FRA-lagen, som har funnits ganska länge – som vi sa tidigare i över tio år. Då var Miljöpartiet starkt kritiskt. Jag noterar att Miljöpartiet nu är ivrig påhejare. Ledamoten får gärna berätta om hur man nu senare har kommit fram till den slutsatsen.

Det är väl bra att man tittar på saken i utredningen, men lite mer proaktiv måste man som regering och regeringsparti vara. Den nya myndigheten kommer att starta i närtid, hoppas vi. Ska vi ge den bästa möjliga förutsättningar att arbeta kan man inte vänta på en utredning som kanske kommer under perioden 2021–2025. Då får den inte bästa möjliga förutsättningar. Lite mer proaktivt arbete skulle man alltså vilja se från regeringens sida.

Anf. 19 ELISABETH FALKHAVEN (MP) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna! När det gäller att vara proaktiv har vi, tycker jag, varit det i den här propositionen. Sedan får vi vänta på utredningen. Vidare har andra i Miljöpartiet tidigare ansett att det är väldigt oroande när man inkräktar på den personliga integriteten, och det anser vi fortfarande. Men vi är trygga med hur upplägget ser ut i dag.

Anf. 20 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Den 19 mars i år satt ClasGöran Carlsson i Siuns styrelse och svarade på en remiss angående de förslag som kammaren nu ska behandla. Den sammanfattande slutsatsen från Siun vid det tillfället var att man inte kunde komma med någon bestämd slutsats om hur detta förslag påverkar den personliga integriteten. ClasGöran Carlsson har låtit lite anorlunda under denna debatt i kammaren, fru talman.

I signalspaningslagen finns i dag åtta olika ändamål för vilka man kan besluta om signalspaning. Alla dessa ändamål är i dag kopplade till Sverige eller Sveriges säkerhetsintressen.

Det nya och helt unika nu är en nionde punkt. Jag håller med Hanna Gunnarsson om att rubriceringen på denna proposition inte är riktigt tydlig. Den kanske mest principiella nyheten är att denna nionde punkt nu gör det möjligt att signalspana utan att det är kopplat till Sveriges säkerhet eller säkerhetsintressen. Det står nämligen rakt ut i lagen om sådana företeelser som avses i punkterna 1–8 men som *inte* riktas mot Sverige eller svenska intressen.

Man kan undra varför en sådan här punkt dyker upp nu. Peter Hultqvist säger att det i grund och botten ändå handlar om svenska intressen och svensk säkerhet. Men varför står det då precis tvärtom i paragrafen, att det *inte* avser svenska intressen eller Sverige? Och om Peter Hultqvist nu har

rätt och Sveriges säkerhet ligger i botten hade vi aldrig behövt denna nionde punkt.

Fru talman! Hanna Gunnarsson var inne på det avslöjande som kom i våras om att svenska politiker och högre tjänstemän hade blivit avlyssnade av Danmark och NSA i samarbete. Förra hösten kom också en motsvarande nyhet gällande svensk industri och försvarsföretaget Saab, som också blivit avlyssnat.

Signalspaning är ett viktigt verktyg för underrättelsetjänsten. Men det är också viktigt att vi använder det med politisk och säkerhetspolitisk urskillning. Att bli påkommen med att avlyssna sina närmaste vänner i hemlighet är inte bara pinsamt utan riskerar att djupt och allvarligt skada Sveriges relationer till andra stater.

Peter Hultqvist har också sagt att det på detta område är bra med tjänster och gentjänster. Jag förstår att det kanske är detta vi är ute efter. Men låt mig, fru talman, avslutningsvis påminna om att det inte finns några köksingångar in i Nato och ömsesidiga försvarsgarantier. Den enda vägen in är den breda porten på framsidan av huset, där mässingsorkestern spelar och kamerorna rullar.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nummer 3.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 november.)

§ 6 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2021/22:61 Nytt punktskattedirektiv och vissa andra ändringar

EU-dokument

COM(2021) 709 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om transport av avfall och om ändring av förordningarna (EU) nr 1257/2013 och (EU) 2020/1056

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:41 En ny riksbankslag
2021/22:4297 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V)

med anledning av prop. 2021/22:49 Märkning och registrering av katter
2021/22:4303 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD)
2021/22:4314 av Kristina Yngwe m.fl. (C)
2021/22:4320 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M)

med anledning av prop. 2021/22:55 Utlandsspioneri
2021/22:4287 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V)
2021/22:4305 av Tina Acketoft m.fl. (L)

Finansutskottets betänkande

2021/22:FiU1 Statens budget 2022 – Rambeslutet

Prot. 2021/22:32
23 november

Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt

§ 7 Anmälan om uteblivet svar på skriftlig fråga

Tredje vice talmannen anmälde att följande skriftliga fråga inte skulle besvaras:

2021/22:381 Stöd för samvetsfångar och det kubanska folkets frihet
av *Jakob Forssmed* (KD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 8 Kammaren åtskildes kl. 14.10.

Sammanträdet leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

§ 1 Förnyad bordläggning av förslag till statsminister	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärende för bordläggning.....	1
§ 5 Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt.....	2
Försvarsutskottets betänkande 2021/22:FöU2	2
Anf. 1 JÖRGEN BERGLUND (M).....	2
Anf. 2 LINDA MODIG (C).....	3
Anf. 3 HANNA GUNNARSSON (V).....	5
Anf. 4 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	7
Anf. 5 CLASGÖRAN CARLSSON (S).....	8
Anf. 6 HANNA GUNNARSSON (V) replik.....	12
Anf. 7 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik.....	12
Anf. 8 HANNA GUNNARSSON (V) replik.....	12
Anf. 9 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik.....	12
Anf. 10 LINDA MODIG (C) replik	13
Anf. 11 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik.....	13
Anf. 12 LINDA MODIG (C) replik	14
Anf. 13 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik.....	14
Anf. 14 CAROLINE NORDENGRIP (SD)	15
Anf. 15 ELISABETH FALKHAVEN (MP).....	16
Anf. 16 JÖRGEN BERGLUND (M) replik	17
Anf. 17 ELISABETH FALKHAVEN (MP) replik	18
Anf. 18 JÖRGEN BERGLUND (M) replik	18
Anf. 19 ELISABETH FALKHAVEN (MP) replik	18
Anf. 20 ALLAN WIDMAN (L).....	18
(Beslut skulle fattas den 24 november.)	19
§ 6 Bordläggning.....	19
§ 7 Anmälan om uteblivet svar på skriftlig fråga	20
§ 8 Kammaren åtskildes kl. 14.10.....	20